

HUR LÅNG ÄR EN ARM?

Susanna Dahlberg

2022-04-20 Barnteaterakademin

Frågeställning

- Hur används “armlängds avstånd” inom konst och kulturpolitik i Sverige idag ?

Studie

- 10 intervjuer
- 4 kategorier: konstnärer, politiker, tjänstepersoner, professionella
- Ämnen, kodning

Bakgrund

- Keynes, J. M.
- BBC
- Arts council
- Brittisk kulturpolitik blev standard för utformningen av kulturpolitiken i västerländska demokratier

Definitioner av ”armlängds avstånd”

• Balansera maktcentra	Vestheim, G.
• Avsäga sig makt	Langsted, J.
• Fatta beslut grundade i estetiska värden	Frenander, A.

Teori

- Den överlappande zonen
- All kulturpolitik är instrumentell

Vestheim, G. (2012)

Vestheim, G. (2009)

Offentligt stöd till konst & kultur, Vestheim, G.

<i>Instrumentalitet</i>	<i>Argument</i>	<i>Målgrupp</i>
a/ estetisk & bildande	"konst för konstens skull"	privatperson
b/ ekonomisk	ekonomisk tillväxt	ekonomisk varelse
c/ social	social utveckling & integration	social varelse
d/ politiskt mobiliserande	utbildning & medborgarskap	medborgare

Observationer

- Ingen absolut definition av principen "armlängds avstånd"
- Ingen stor skillnad mellan de intervjuade kategorierna
- Att använda principen innebär att hantera paradoxer
- Pragmatism karakteriserar kulturpolitiken och genomförandet av den, kompromisser mellan ideal och praktik
- Lokala tolkningar
- "Armarna blir kortare"
- Tillit och frihet önskas

Citat från intervjuer

- "...armlängds avstånds principen borde döpas om till någonting annat för den finns nästan inte längre..."
- "Armlängds avstånd råder för det mesta, absolut."
- "Demokratiuppdraget är överordnat principen om armlängds avstånd."
- " Och om politiken går in och börjar välja ämnen, då har man gjort ett klavertramp när det gäller armlängds avstånd. Men den där nyansen är jättesvår."
- "Det svåraste med armlängds avstånd, vem är det som ska avgöra konstnärlig kvalitet?"
- "Vi behöver skilja på konstnärlig kvalitet och kulturpolitisk kvalitet."
- "Det blir ju inte diktatur bara för att det finns kriterier, ingen är ju tvingad att söka (offentliga medel)."
- "Finns alltid en risk för frivillig eller ofrivillig styrning. Pengar styr ju."

Slutsats

- Ja, principen armlängds avstånd styr kulturpolitiken i Sverige idag på ett strukturellt plan.
- Nej, det leder inte till den frihet för konsten som politiker och konstnärer önskar och lägger i begreppets mening.
- Styrning ses inte alltid som styrning.
- Formerna för offentlig förvaltning kan innebära en risk för konstnärlig utveckling och konstnärlig kvalitet och är inte anpassade efter konstens behov.
- Det finns en möjlig konflikt mellan kulturpolitik och konstnärlig frihet så väl som mellan behovet att kontrollera skattemedel och konstnärlig frihet.

Myndigheten för Kulturanalys

- Så fri är konsten, uppdrag från regeringen
 - *"Kulturanalys ska göra en översyn av den kulturpolitiska styrningens effekter på den konstnärliga friheten"*
 - På statlig nivå ska bidragsgivningen stå i fokus
 - På regional och kommunal nivå ska verksamhetsstyrningen stå i fokus och principen om armlängds avstånd särskilt belysas.
 - Utredningens övergripande syfte är att undersöka på vilket sätt och i vilken utsträckning den kulturpolitiska styrningen i Sverige påverkar, eller kan påverka, den konstnärliga friheten.
 1. Hur är den kulturpolitiska styrningen formulerad och organiserad?
 2. Hur tolkas och implementeras den kulturpolitiska styrningen?
 3. Vilken påverkan har styrningen på den konstnärliga friheten?
- Metod: Dokumentstudier, intervjuer, enkäter

Slutsatser och bedömning

Övergripande slutsats:

Det äger rum kulturpolitisk styrning som påverkar, eller riskerar att påverka, den konstnärliga friheten på ett negativt sätt.

Tre specifika slutsatser:

- Delar av den statliga bidragsgivningen styrs och implementeras med negativ påverkan på den konstnärliga friheten.
- Principen om armlängds avstånd är inte möjlig att fullt ut tillämpa på regional och kommunal nivå.
- Målstyrningen på regional och kommunal nivå riskerar att påverka den konstnärliga friheten negativt.

Den statliga bidragsgivningen

1. En generell otydlighet i hur horisontella perspektiv ska integreras av bidragsgivande myndigheter
2. Det finns konkreta exempel på politisk styrning som Kulturanalys bedömer som olämplig i relation till idealet om konstnärlig frihet
3. Styrningen påverkar i flera avseenden konstnärer och kulturskapare negativt med hänvisning till deras konstnärliga frihet
 - Misstro
 - Känslighet och lyhördhet för styrning
 - Anpassning, men också avståndstagande
 - Konstnärer och kulturskapare är samtidigt delade i sin syn på kulturpolitisk styrning
4. Skillnader mellan bidragsgivarna

Den regionala och kommunala verksamhetsstyrningen

- Armlängdsprincipens status i regioner och kommuner
- Politiker på centrala positioner
 - Bidragsbeslut (i vissa fall beredning)
 - Kulturinstitutioners styrelser
- Enskilda händelser och exempel
- Målstyrning med potentiellt negativa effekter
 - Skillnad på kulturpolitiska mål och mål med kulturpolitiken
- Regioners och kommuners förhållningssätt till armlängdsprincipen är ofta otydligt

Kulturanalys rekommendationer

- Styrningen som helhet
- Regering och statliga myndigheter
 - Idealet om konstnärlig frihet bör vara vägledande i större utsträckning
 - Tydliggöra styrning av de horisontella perspektiven
 - Avstå från styrning/uppdrag som kan tolkas som att särskilda perspektiv ska främjas
 - Noggrannare i sin kommunikation/information i frågor som rör bedömningsprocesser
- Regioner och kommuner
 - Tydligare förhållningssätt till konstnärlig frihet
 - Bör avstå från att efterfråga och avkräva kulturpolitiken/kulturlivet specifika samhälleliga effekter eller arbetssätt som inkluderar specifika ämnen och perspektiv
 - I större utsträckning involvera sakkunniga i bedömningsprocesser och icke-politisk representation i regionala och kommunala kulturinstitutioner styrelser

- <https://www.regionteatervast.se/assets/Susanna-Dahlberg-What-is-the-length-of-an-arm-190506.pdf>
- <https://kulturanalys.se/publikation/sa-fri-ar-konsten/>

Susanna Dahlberg
susanna.dahlberg@regionteatervast.se
+ 46 768 544 160
www.regionteatervast.se